BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

ANALIZA STROKOVNIH SLUŽB BANKE SLOVENIJE

ANALIZA UČINKA UKREPOV ZARADI PANDEMIJE COVID-19 NA GOTOVINSKO IN KARTIČNO POSLOVANJE

JANUAR 2021

UVOD

Širjenje okužb s COVID-19 in obsežni preventivni ukrepi za njegovo zajezitev se odražajo tudi v vzorcih plačevanja potrošnikov na prodajnih mestih. V Banki Slovenije v posebni analizi ugotavljamo, da se v drugem valu epidemije pretežno ponavljajo vzorci obnašanja potrošnikov pri uporabi gotovine in plačilnih kartic iz prvega vala: povečali so se zneski posamičnih dvigov na bankomatih, ki jih sicer obiskujemo redkeje, uporaba plačilnih kartic se je ob zaprtju dela gospodarstva zmanjšala, povečan je delež spletnih nakupov. Izjema je le povpraševanje po gotovini iz previdnostnih motivov, ki se je v prvem valu epidemije močno povečalo, v drugem valu pa smo se potrošniki odzvali bolj umirjeno.

V Banki Slovenije smo razširili obdobje analize učinkov epidemije COVID-19 na vzorce plačevanja s plačilnimi karticami in uporabo gotovine, ki smo jo pripravili in objavili v juniju 2020. Tudi tokrat je poudarek analize na obsegu neto izdane gotovine (tj. obseg vse gotovine, izdane v obtok, zmanjšan za obseg vse vrnjene gotovine iz obtoka) in dvigih gotovine na bankomatih ter kartičnih plačilih. Razširjena analiza, ki zajema obdobje od 1. februarja do konca leta 2020, je pokazala, da so se nekateri trendi, ki so se pojavili v prvem valu epidemije, ponovili v drugem valu.

Ob prvi razglasitvi epidemije v Sloveniji se je močno povečalo **povpraševanje po gotovini**, zlasti z vidika denarja kot hranilca vrednosti. V tem obdobju smo neposredno po razglasitvi epidemije 12. marca 2020 zabeležili tudi največji porast povpraševanja po gotovini, ko smo prebivalci hiteli v trgovine, da si zagotovimo vse potrebne dobrine pred zaustavitvijo javnega življenja. Nasprotno pa v Banki Slovenije v drugem valu ne beležimo ponovnega povečanja povpraševanja po gotovini iz previdnostnih motivov – povpraševanje se ohranja blizu tistega, ki smo ga beležili pred spomladansko razglasitvijo epidemije. Izjema je bil le decembrski predpraznični čas, ko že praviloma beležimo povečano povpraševanje po gotovini, čemur se je lani pridružila še začasna sprostitev nekaterih omejevalnih ukrepov.

Ob tem pa naša analiza kaže na spremenjeno obnašanje potrošnikov pri dvigih na bankomatih v času epidemije. V drugem valu se prebivalci namreč obnašamo podobno kot v prvem valu:

odločamo se za redkejše obiske bankomatov (tedensko število dvigov v obdobju med epidemijama 929 tisoč, v prvem valu 692 tisoč, v drugem valu 682 tisoč), pri čemer pa to nadomeščamo z višjimi povprečnimi zneski dvignjene gotovine (povprečni znesek posameznega dviga v obdobju med epidemijama 134,3 EUR, v prvem valu 152,8 EUR, v drugem valu 152,6 EUR).

Podobno je tudi **analiza plačevanja s plačilnimi karticami in kartičnih transakcij** pokazala ponovitev trenda iz prvega vala. Tako število kot vrednost kartičnih transakcij sta po razglasitvi prve epidemije ob zaprtju dela gospodarstva upadla (na približno 474 tisoč transakcij v vrednosti približno 16,8 mio EUR dnevno), se v poletnih mesecih približala povprečni vrednosti pred uvedbo prve omejitve gibanja (na približno 677 tisoč transakcij v vrednosti približno 21,7 mio EUR dnevno), v obdobju od 19. oktobra do konca leta pa ponovno upadla (na približno 544 tisoč transakcij v vrednosti približno 18,5 mio EUR dnevno). S to razliko, da stroge omejitve v oktobru niso povzročile najprej tako izrazitega povečanja in nato upada števila in vrednosti kartičnih transakcij kot v času prve omejitve gibanja. Navedeno je mogoče pojasniti z manjšim obsegom nakupovanja na zalogo kot v prvem valu epidemije, saj so se ljudje s podobno situacijo v bližnji preteklosti že soočili in se odzvali bolj umirjeno. K temu je pripomoglo tudi dejstvo, da so se dejavnosti v drugem valu epidemije zapirale postopno.

Tako v prvem kot v drugem valu pa se je spreminjalo tudi **razmerje med kartičnimi transakcijami na fizičnih prodajnih mestih in kartičnimi transakcijami za nakupe prek spleta.** Analiza je pokazala, da se je po občutnem povečanju deleža kartičnih transakcij za nakupe preko spleta v prvem valu (po številu na 12 %, po vrednosti na 16 %), razmerje med obema valoma približalo ravni pred prvim valom (po številu na 8 %, po vrednosti na 11 %). Po novih omejevalnih ukrepih pa se je delež kartičnih transakcij za nakupe prek spleta povečal še izraziteje (po številu na 14 %, po vrednosti pa na 20 %). Izjema je samo decembrsko predpraznično obdobje začasnih sprostitev ukrepov, ko je delež kartičnih transakcij za nakupe preko spleta dosegel (v določenih dneh pa tudi presegel) delež iz obdobja milejših omejevalnih ukrepov.

Nemoteno delovanje gotovinskega in plačilnih sistemov v Banki Slovenije, tako kot ob prvem tudi ob drugem valu, zagotavljamo tudi z ustreznimi preventivnimi ukrepi. Tako je delovanje zasebnih plačilnih sistemov in z njimi povezane infrastrukture neprekinjeno, nemotena pa je tudi oskrba trga z gotovino.

GOTOVINSKO POSLOVANJE

Za področje povpraševanja po gotovini je bilo v okviru analize junija 2020 (po zaključku prvega vala epidemije) ugotovljeno, da se je povpraševanje po gotovini (v smislu neto izdane gotovine) močno povečalo, zlasti z vidika denarja kot hranilca vrednosti, ter da smo največji porast v povpraševanju po gotovini zabeležili neposredno po razglasitvi epidemije 12. marca 2020, ko so prebivalci hiteli v trgovine, da si zagotovijo vse potrebne dobrine pred zaustavitvijo javnega življenja. Za obdobje po ponovni razglasitvi epidemije 18. oktobra 2020 pa ugotavljamo, da se ponovitev okoliščin z zaprtjem večine prodajnih mest ni odrazila v povečanem povpraševanju po gotovini (kot se je to zgodilo v času prvega vala epidemije), saj je bilo povpraševanje že prilagojeno razmeram, ki so jih prebivalci poznali iz prvega vala epidemije. Prebivalci niso ponovili večjih nakupov dobrin iz previdnostnih razlogov niti si niso delali dodatnih zalog gotovine. Povpraševanje po gotovini se je v času po razglasitvi epidemije 18. oktobra 2020 ohranilo na nivoju, ki se je vzpostavil med prvim in drugim valom epidemije in je blizu tistega, ki smo ga beležili v obdobju pred razglasitvijo epidemije 12. marca lani.

Izrazit porast v povpraševanju po gotovini smo sicer zabeležili decembra v predpraznično času, ko praviloma beležimo povečano povpraševanje po gotovini. Dodaten dejavnik povečanega povpraševanja po gotovini je predstavljala tudi odločitev Vlade RS, da za obdobje od 15. do vključno 23. decembra 2020 sprosti nekatere omejevalne ukrepe, s čimer je omogočila povečanje potrošnje v predpraznično času.

Analiza dvigov na bankomatih v času trajanja prvega vala epidemije je izkazala porast povprečnega zneska dviga, in sicer zlasti v prvih dneh po razglasitvi epidemije 12. marca 2020, kar gre pripisati preventivnemu oziroma previdnostnemu ravnanju ljudi. Nasprotno se je število dvigov na bankomatih v tem obdobju znatno znižalo, saj so ljudje uporabljali bankomate redkeje, a so takrat dvignili višje zneske. Prav tako se je v prvem valu epidemije znižala povprečna tedenska vrednost dvigov na bankomatih. Skoraj identično obnašanje prebivalstva se je oblikovalo tudi v obdobju po razglasitvi epidemije 18. oktobra 2020, z zelo podobnimi povprečnimi zneski v vseh opazovanih kategorijah. Da gre za zavestno prilagoditev prebivalstva v tem pogledu potrjujejo podatki o dvigih na bankomatih v obdobju med prvim in drugim valom, ko so se povprečni zneski v vseh

opazovanih kategorijah pričeli vračati k povprečnim vrednostim pred razglasitvijo epidemije 12. marca 2020.

Vse zgornje navedbe glede povpraševanja po gotovini in dvigov na bankomatih so podrobneje pojasnjene s pomočjo podatkov v Tabeli 1 in spremnega besedila ter prikazane v Slikah 1 in 2.

Tabela 1: Povpraševanje po gotovini in dvigi na bankomatih skozi analizirana obdobja

Obdobje	Povprečna dnevna neto izdaja (v mio EUR)	[ATM] Povprečna skupna tedenska vrednost dvigov (v mio EUR)	[ATM] Povprečni znesek posameznega dviga (v EUR)	[ATM] Tedensko število dvigov (v tisočih)
Predkrizno obdobje (leto 2019)	4,1	126,0	118,5	1.063
1. val epidemije (12.3.-31.5.)	8,3	103,4	152,8	692
Obdobje med 1. in 2. valom epidemije	5,3	125,2	134,3	929
2. val epidemije (19.10.-31.12.)	6,9	104,8	152,6	682

Vir: Banka Slovenije: Bilten Banke Slovenije, lasten izračun

V obdobju od razglasitve epidemije 12. marca 2020 do 31. maja 2020, ko je bila epidemija preklicana, je povprečna dnevna neto izdaja gotovine znašala 8,3 mio EUR (glej Sliko 1). Povprečni dnevni porast neto izdane gotovine je bil višji zgolj v prvi polovici oktobra 2008 (pred razglasitvijo bankrota banke Lehman Brothers 14. oktobra 2008), ko je bila povprečna dnevna neto izdaja 16,6 mio EUR. Pri tem se ugotovljeno povečanje povpraševanja v prvem valu epidemije (razen neposredno ob razglasitvi epidemije 12. marca zaradi obsežnejših previdnostnih nakupov dobrin in v zadnjih dveh tednih pred preklicem epidemije 31. maja, ko se je že napovedovalo ponovno odprtje fizičnih prodajnih mest) pretežno nanaša na funkcijo gotovine kot hranilca vrednosti, saj je bila večina fizičnih prodajnih mest za izvedbo gotovinskih (in negotovinskih) transakcij zaprtih.

V obdobju med prvim in drugim valom epidemije (od 1. junija do vključno 18. oktobra 2020, ko je bila vnovič razglašena epidemija) je povprečna dnevna neto izdaja gotovine upadla na 5,3 mio EUR, kar je bližje običajnim ravnem (povprečna dnevna neto izdaja v letu 2019 je znašala 4,1 mio EUR). V tem času se je ob odprtju fizičnih prodajnih mest ponovno povečevala uporaba gotovine v transakcijske namene, pri čemer je bilo opaziti postopno vračanje uporabe gotovine v razmeroma običajne tirnice (nivoji pred razglasitvijo epidemije 12. marca 2020 sicer niso bili povsem doseženi).

Od začetka drugega vala 19. oktobra do 31. decembra 2020 (drugi val epidemije s tem datumom še ni zaključen) je povprečna dnevna neto izdaja gotovine ponovno narasla na 6,9 mio EUR, s čimer sicer niso dosežene ravni povpraševanja iz časa prvega vala. Ob tem je potrebno poudariti, da je nekoliko višje povprečje tega obdobja (gledano na običajne razmere pred epidemijo) v veliki meri posledica visoke neto izdaje gotovine v decembru in še posebej izrazito v obdobju od 14. do 24. decembra 2020, ko je neto izdaja sicer tradicionalno višja zaradi predpraznično obdobja (povprečna dnevna neto izdaja decembra 2020 je znašala 9,7 mio EUR). Navedeno obdobje sredi decembra 2020 je bilo tokrat še posebej izpostavljeno, saj je Vlada RS v tem času (za obdobje od 15. do vključno 23. decembra) sprostila nekatere omejitvene ukrepe, ki so prebivalstvu omogočili izvedbo prazničnih nakupov (odprlo se je več fizičnih prodajnih mest, s čimer se je vrnila uporaba gotovine v pretežno transakcijske namene).

Če pogledamo povprečje dnevno neto izdane gotovine od 19. oktobra do 11. decembra 2020, vidimo, da je s 5,4 mio EUR skoraj enako povprečju med obema valoma epidemije. Slednje kaže na to, da prebivalstvo v drugem valu ni tako negotovo kot v prvem, da se je že privadilo na nove okoliščine, in si ne ustvarja dodatnih zalog gotovine, niti ne uporablja gotovine v povečanem obsegu za transakcijske namene kot je npr. nakupovanje večjih zalog prehrambnih izdelkov (izjema je predpraznično decembrsko obdobje). Uporaba gotovine na fizičnih prodajnih mestih se je v drugem valu epidemije sicer znižala skupaj z zaprtjem posameznih dejavnosti, ko je skupni obseg gotovinskih transakcij ponovno upadel.

Glede na zgornje ugotovitve lahko zaključimo, da drugi val epidemije ni dodatno spreminjal povpraševanja po gotovini, saj je bilo to že prilagojeno razmeram, ki so jih prebivalci poznali iz prvega vala. Še več, na podlagi povpraševanja po gotovini v decembrskem času, ko je Vlada RS začasno sprostila nekatere omejitve in se je odprlo več fizičnih prodajnih mest, lahko celo sklepamo, da se je povpraševanje po gotovini v prvi vrsti prilagodilo obstoječim razmeram v času COVID-19, ni pa to stanje, za katero bi lahko trdili, da se bo z gotovostjo dolgoročno obdržalo po odpravi vseh omejitvenih ukrepov. Zdi se, da bi se plačevanje prebivalstva z gotovino po odpravi vseh omejitvenih ukrepov lahko približalo tistemu iz časa pred krizo COVID-19. Pri tem velja izpostaviti, da drugega vala epidemije še ni konec in končnih zaključkov glede plačevanja prebivalstva z gotovino ni moč dati.

Slika 1: Vrednost skupne neto izdane gotovine ter neto izdaja €200 in €100 bankovcev s strani Banke Slovenije (v mio EUR)

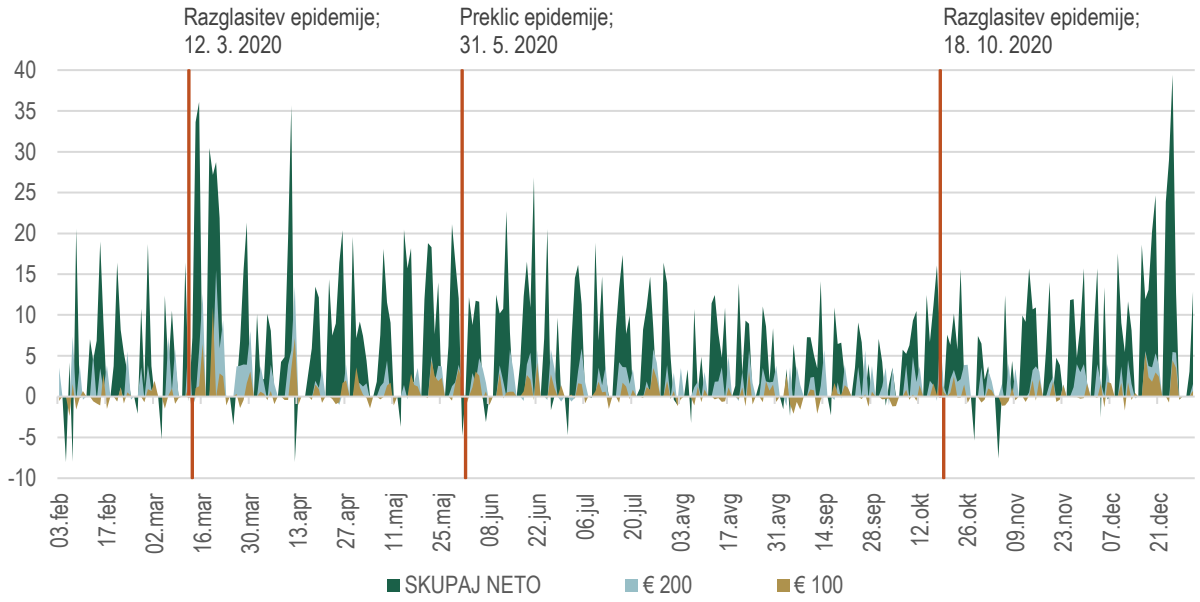

Vir: Banka Slovenije, lasten izračun

Povprečen znesek dviga na bankomatih v prvem valu epidemije v tednih od 9. marca do 31. maja 2020 je znašal 152,8 EUR, pri čemer je bilo zaznati močno povečane povprečne zneske dvigov na bankomatih, predvsem v prvem delu analiziranega obdobja. Slednje gre pripisati tako povečanim nakupom prehrambnih izdelkov kot tudi previdnostnemu ravnanju (ustvarjanju zalog gotovine) ljudi v trenutkih negotovosti.

Povprečen znesek dviga na bankomatih je nato v obdobju od preklica epidemije 31. maja do vnovične razglasitve 18. oktobra 2020 upadel na »običajnih« 134,3 EUR.

Po ponovni razglasitvi epidemije 18. oktobra 2020 je mogoče zaznati povišanje povprečnega zneska dvigov na bankomatih. V tednih od 19. oktobra 2020 do 3. januarja 2021 ta, tako kot v prvem valu epidemije, znaša 152,6 EUR, kar je praktično enako kot v prvem valu. Pri tem pa na tedenski ravni ni opaziti tako ekstremnih porastov, kot smo jim bili priča v prvem valu, z izjemo obdobja pred božičem, ko je povpraševanje po gotovini tradicionalno nadpovprečno (tako visoka neto izdaja kot aktivnost na bankomatih). Lani je k temu dodatno pripomogla še delna sprostitev ukrepov. Tako je v obdobju od 14. do 27. decembra povprečen znesek dviga na bankomatih znašal 164,5 EUR.

Tudi na področju števila dvigov na bankomatih ter povprečne skupne tedenske vrednosti dvigov na bankomatih je v drugem valu epidemije opaziti enak trend kot v prvem valu (ponovno navzgor sicer odstopa teden pred božičem). V povprečju se je število dvigov na bankomatih v drugem valu zmanjšalo z 929 tisoč med obema valoma na 682 tisoč v tednih od 19. oktobra 2020 do 3. januarja 2021 (692 tisoč dvigov v prvem valu).

Povprečna skupna tedenska vrednost dvigov na bankomatih je ravno tako upadla, in sicer s 125,2 mio EUR na 104,8 mio EUR (103,4 mio EUR v prvem valu). Gibanje omenjenih vrednosti po tednih je prikazano v Sliki 2.

V splošnem lahko glede dvigov na bankomatih zaključimo, da so se prebivalci v času obeh valov epidemije obnašali precej podobno, in sicer so se ustrezno prilagodili razmeram tako, da so opravili manj dvigov na bankomatih, pri čemer so v povprečju dvigovali višje zneske kot običajno. V drugem valu (predvsem do predbožičnega obdobja in delne sprostitve ukrepov) so sicer ti trendi manj izraziti, kot so bili v prvem valu.

Slika 2: Skupna tedenska vrednost dvigov, povprečni znesek posameznega dviga in tedensko število dvigov gotovine na bankomatih

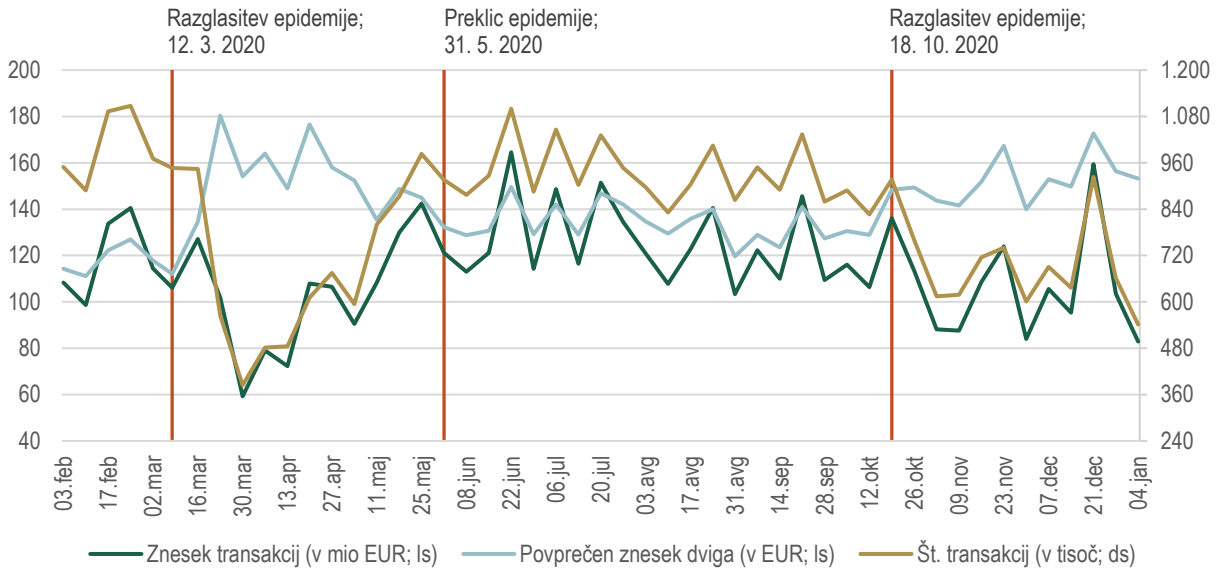

Vir: Bankart d. o. o. in NETS CEE d. o. o., lasten izračun

Banka Slovenije v sodelovanju s poslovnimi bankami enako kot v času prvega vala epidemije tudi v času drugega vala epidemije zagotavlja (in bo tudi v naprej) nemoteno oskrbo trga z gotovino preko vseh obstoječih standardnih distribucijskih kanalov (poslovalnic bank in bankomatov).

* * *

Evropska centralna banka je poleti 2020 ob porastu skrbi o okužbi preko gotovine in znatnem porastu uporabe kartičnih plačil tekom spomladanskega izbruha epidemije izvedla študijo IMPACT o vplivu epidemije na uporabo gotovine[1]. Rezultati so pokazali, da naj bi aktualna zdravstvena kriza trend upadanja uporabe gotovine nekoliko pospešila. Ugotovljeno je bilo, da so deleži gotovinskih plačil na prodajnih mestih v evroobmočju nižji od običajnih, pri čemer je 40 % anketirancev dejalo, da uporablja gotovino (mnogo) bolj poredko oziroma redkeje kot pred pandemijo. 10 % anketirancev je dejalo, da gotovino uporabljajo (mnogo) bolj pogosto ter 50 % približno enako kot prej. Prav tako po študiji sodeč prebivalci Slovenije v večini niso bili zaskrbljeni pred okužbami z virusom preko gotovine.

KARTIČNO POSLOVANJE

Ukrepi, povezani z epidemijo, predvsem omejitev gibanja ljudi, so se pri kartičnem poslovanju jasno odrazili takoj po razglasitvi epidemije 12. marca 2020. Takrat je do »preloma« prišlo 13. marca 2020. Ta je viden iz slik 3a in 3b, ki prikazujeta število in vrednost kartičnih transakcij[2], izvedenih s karticami slovenskih izdajateljev v obdobju od 1. februarja do vključno 31. decembra 2020[3]. Če je bilo še do

[1] Študija IMPACT sicer predstavlja dodatek k obsežnejši študiji o plačilnih navadah potrošnikov v evroobmočju (SPACE), katero je decembra 2020 objavila Evropska centralna banka in temelji na podatkih za leto 2019. Slednja pomeni ponovitev in nadgradnjo prve tovrstne študije na ravni Evrosistema iz leta 2016 o uporabi gotovine v gospodinjstvih (SUCH). Rezultati študij SPACE in SUCH so dostopni na naslovih: SPACE, SUCH.

[2] Z namenom kar se da jasno in pregledno prikazati gibanje števila in vrednosti kartičnih transakcij od pojava COVID-19 pri nas, smo vse slike pripravili na način, da smo na podlagi podatkov o dnevnem številu in vrednosti kartičnih transakcij izračunali povprečno dnevno število in vrednost transakcij v posameznem tednu. S tem smo izravnali dnevna nihanja, ki so povezana z zaprtjem fizičnih trgovin ob nedeljah in praznikih.

[3] Podatki so zajeti iz avtorizacijskih baz procesnih centrov družb Bankart d. o. o. in NETS CEE d. o. o. (prej Mercury Processing Services International d. o. o.). Zajete so vse (izvedene tako doma kot v tujini) avtorizirane transakcije s plačilnimi karticami (na fizičnih prodajnih mestih (POS terminalih) s fizično prisotno plačilno kartico in brez fizične prisotnosti plačilne kartice – večinoma prek spleta), ki so jih izdali ponudniki plačilnih storitev, člani (i) procesnega centra Bankarta in (ii) sistema Activa. Pri tem je avtorizacija postopek odobritve kartične transakcije (tj. preveritev, ali imetnik kartice razpolaga z zadostnimi sredstvi za nakup blaga/storitev), v sklopu katerega se izvede »le« rezervacija sredstev na kartičnem računu imetnika kartice, ki pa je za znesek nakupa obremenjen naknadno. Dejansko knjiženo število in znesek transakcij sta lahko zaradi stornacij nekaj odstotkov nižja, je pa podatek o avtorizaciji najažurnejši in podatki obeh poročevalcev so pridobljeni na metodološko enak način.

13. marca v povprečju dnevno izvršenih približno 650 tisoč kartičnih transakcij v skupni vrednosti približno 20,1 mio EUR dnevno, je dnevno povprečje v obdobju od 14. marca 2020 do konca prvega vala epidemije 31. maja 2020 upadlo na približno 474 tisoč transakcij v vrednosti približno 16,8 mio EUR dnevno, v prvih dveh tednih po razglasitvi epidemije celo zgolj na približno 364 tisoč transakcij v vrednosti približno 12,9 mio EUR dnevno.

Skupno dnevno število in vrednost kartičnih transakcij sta 12. in 13. marca 2020 najprej izrazito narasla, po 14. marcu 2020 pa enako izrazito upadla. Takratna razglasitev epidemije in omejitev gibanja sta povzročila, da so ljudje iz previdnosti v zadnjih dnevih pred omejitvijo gibanja na zalogo nakupovali več. Po 13. marcu 2020 – v času prve omejitve gibanja – so bili nakupi redkejši, manj je bilo tudi možnosti nakupov v fizičnih, sploh neživilskih trgovinah, zato pa so bili ti v povprečju višjih vrednosti. Povprečna vrednost posamezne transakcije v obdobju pred prvo uvedbo omejitve gibanja[4] je bila približno 31 EUR, do konca prvega vala epidemije pa je narasla na približno 35 EUR.

Iz slik 3a in 3b je nadalje razvidno, da sta se ob postopnem rahljanju ukrepov, povezanih z epidemijo, in nato z njenim preklicem 31. maja število in vrednost kartičnih transakcij enakomerno povečevala in se začela vračati na obseg pred razglasitvijo epidemije. Dnevno povprečje je v obdobju od 1. junija 2020 do ponovne razglasitve epidemije 18. oktobra 2020, znašalo približno 677 tisoč transakcij v vrednosti približno 21,7 mio EUR. Tudi povprečna vrednost posamezne transakcije (približno 32 EUR) se je v navedenem obdobju približala povprečni vrednosti transakcije pred uvedbo prve omejitve gibanja. Na tem mestu velja sicer opozoriti na vpliv sezonske komponente. V poznih spomladanskih in poletnih mesecih imetniki plačilnih kartic običajno uporabljajo plačilne kartice pogosteje kot v prvih mesecih leta, kar je predvsem posledica dopustov.

V obdobju od 19. oktobra do 31. decembra 2020 je dnevno povprečje ponovno upadlo, in sicer na približno 544 tisoč transakcij v vrednosti približno 18,5 mio EUR dnevno. Za razliko od marca pa sprejetje strogih preventivnih ukrepov za zajezitev COVID-19, ki so začeli veljati devet dni po razglasitvi epidemije 18. oktobra 2020, v oktobru ni povzročilo najprej tako izrazitega povečanja in nato upada števila in

[4] Obdobje pred prvo omejitvijo gibanja se nanaša na obdobje od 1. februarja 2020 do vključno 13. marca 2020.

vrednosti kartičnih transakcij kot v času prve omejitve gibanja. Navedeno je mogoče pojasniti z manjšim obsegom nakupovanja na zalogo kot v prvem valu epidemije, saj so se ljudje s podobno situacijo v bližnji preteklosti že soočili in se odzvali bolj umirjeno. K temu je pripomoglo tudi dejstvo, da so se dejavnosti v drugem valu epidemije zapirale postopno. Poleg tega velja izpostaviti, da sta se v decembru 2020 ob delni (začasni) sprostitvi ukrepov, povezanih z epidemijo, število in vrednost kartičnih transakcij občutneje povečala, saj so ljudje v luči prihajajočih božično-novoletnih praznikov (lahko) nakupovali več.

Slika 3a: Število kartičnih transakcij na fizičnih prodajnih mestih in prek spleta (nominalno)

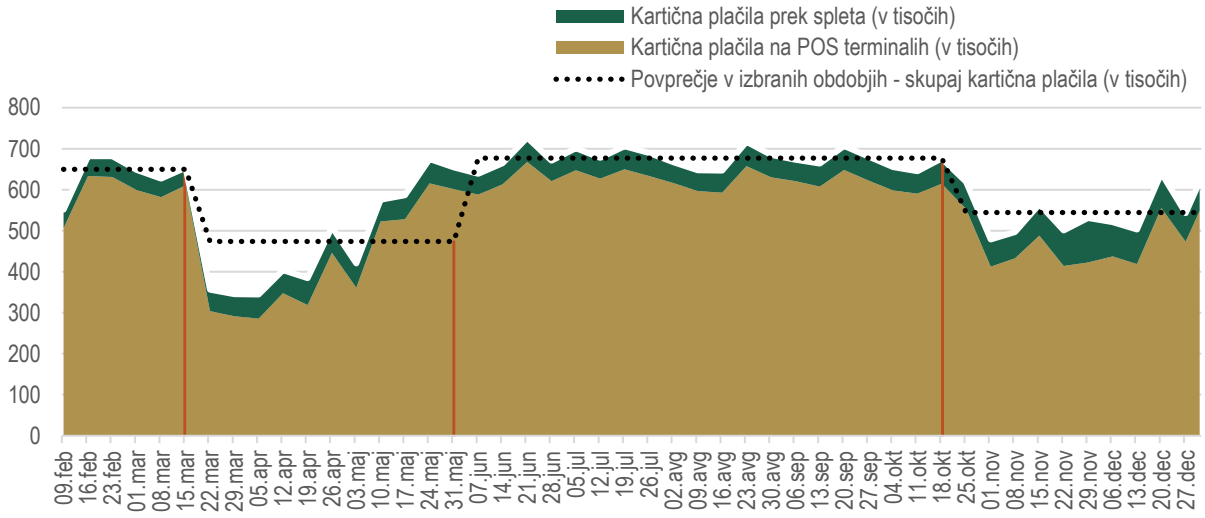

Vir: Bankart d. o. o. in NETS CEE d. o. o.; lasten izračun

Slika 3b: Vrednost kartičnih transakcij na fizičnih prodajnih mestih in prek spleta (nominalno)

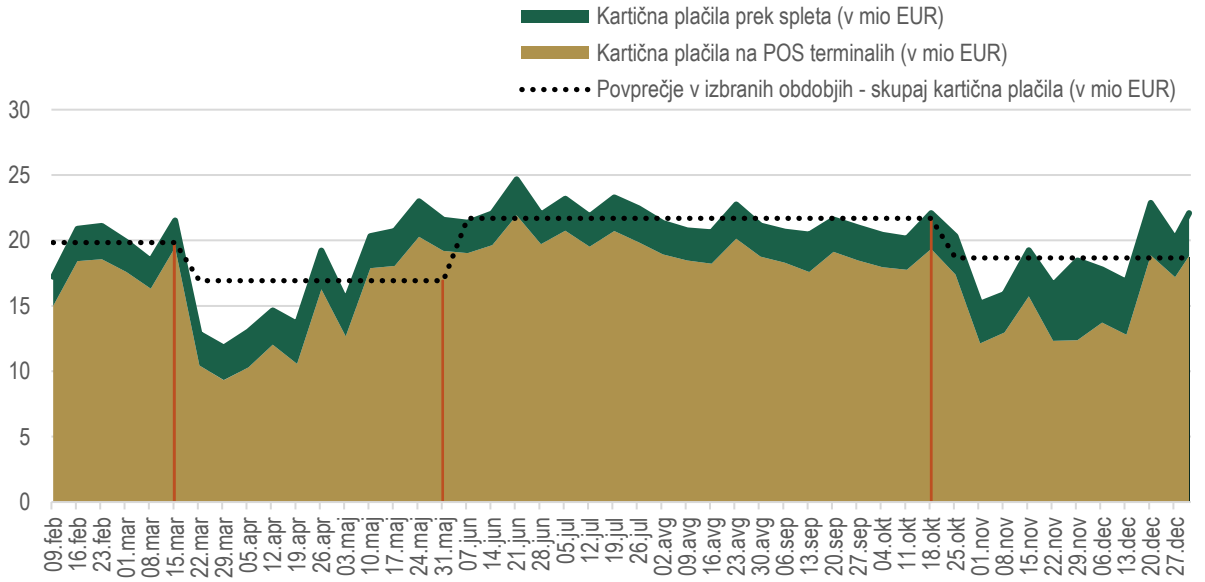

Vir: Bankart d. o. o. in NETS CEE d. o. o.; lasten izračun

Od pojava COVID-19 se je poleg spremenjenega števila in vrednosti kartičnih transakcij spreminjalo tudi razmerje med kartičnimi transakcijami na fizičnih prodajnih mestih in kartičnimi transakcijami za nakupe prek spleta. Tudi to je posledica ukrepov omejitev gibanja in zaprtja določenih fizičnih trgovin.

Sliki 4a in 4b prikazujeta deleža kartičnih transakcij na fizičnih prodajnih mestih in prek spleta, izvedenih s karticami slovenskih izdajateljev, po številu in vrednosti v obdobju od 1. februarja do 31. decembra 2020. Iz obeh slik je razvidno, da se je razmerje med kartičnimi transakcijami na fizičnih prodajnih mestih in kartičnimi transakcijami za nakupe prek spleta v obdobju med 1. junijem in 18. oktobrom (ko so bili omejevalni ukrepi bistveno milejši) postopno vrnilo k razmerju pred 13. marcem, ko je delež kartičnih transakcij za nakupe prek spleta znašal 7 % po številu in 12 % po vrednosti. V obdobju med 1. junijem in 18. oktobrom je tako delež kartičnih transakcij za nakupe prek spleta znašal 8 % po številu in 11 % po vrednosti vseh kartičnih transakcij, izvedenih s karticami slovenskih izdajateljev. V obeh obdobjih strogih omejevalnih ukrepov pa je opazno občutno povečanje deleža kartičnih transakcij za nakupe prek spleta. Ta se je po številu transakcij v obdobju med 13. marcem in 31. majem povečal na 12 %, po vrednosti pa na 16 %. V obdobju od 19. oktobra do 31. decembra se je delež kartičnih transakcij za nakupe prek spleta povečal še izraziteje, in sicer po številu na 14 %, po vrednosti pa na 20 % vseh kartičnih transakcij, izvedenih s karticami slovenskih izdajateljev. Pri primerjavi obeh zadevnih obdobij je treba upoštevati dejstvo, da je v prvem že pred koncem maja prišlo do postopnega rahljana ukrepov, medtem ko v drugem strogi omejevalni ukrepi (kljub določeni sprostitvi dela ukrepov pred decembrskimi prazniki) še trajajo. Kljub temu predstavljeni podatki (na slikah 3a in 3b) kažejo, da potrošniki v drugem obdobju strogih omejevalnih ukrepov prek spleta nakupujejo še več (k čemur je prispeval tudi praznični čas in obdobje obdarovanja ob koncu decembra). Iz slik 4a in 4b pa je sicer razvidno, da se je delež kartičnih transakcij za nakupe prek spleta ob delni (začasni) sprostitvi ukrepov, povezanih z epidemijo, v decembru 2020 približal deležu v obdobjih, ko strogi omejevalni ukrepi niso veljali. Kljub temu pa bo prihodnost pokazala, ali bo nakupovanje prek spleta med potrošniki (p)ostalo tako priljubljeno, da se bo povečano število in vrednost kartičnih transakcij za nakupe prek spleta prenesel v čas, ko bodo omejevalni ukrepi dokončno odpravljeni.

Slika 4a: Število kartičnih transakcij na fizičnih prodajnih mestih in prek spleta (deleži)

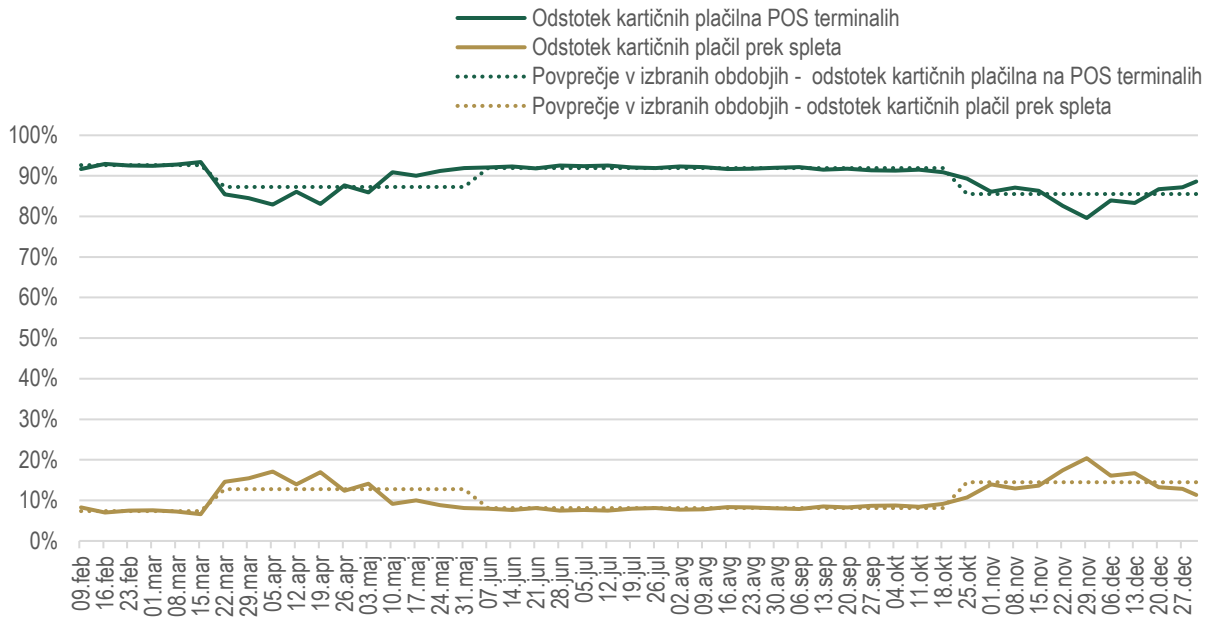

Vir: Bankart d. o. o. in NETS CEE d. o. o.; lasten izračun

Slika 4b: Vrednost kartičnih transakcij na fizičnih prodajnih mestih in prek spleta (deleži)

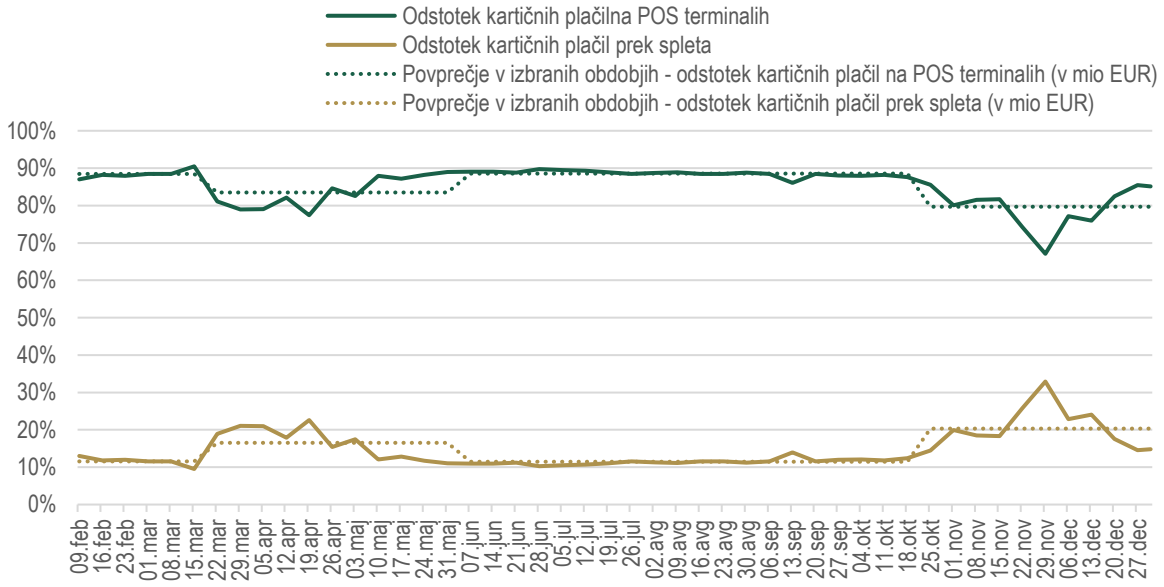

Vir: Bankart d. o. o. in NETS CEE d. o. o.; lasten izračun